

Warszawa, 01-03-2022 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

IV.7020.2.2020.MK

Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

dot. DLPC-IV.053.1.2020

Szanowny Panie Ministrze!

Niniejszym pismem pragnę powrócić do sprawy domniemania pochodzenia dziecka z małżeństwa po ustaniu lub unieważnieniu tego małżeństwa (art. 62 ustawy z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. z 2020 r., poz. 1359, dalej KRO).

Jak wskazywał Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z 13 marca 2020 r., obecne uregulowanie przewiduje, że jeżeli dziecko urodziło się w czasie trwania małżeństwa albo przed upływem trzystu dni od jego ustania lub unieważnienia, domniemywa się, że pochodzi ono od męża matki. Domniemania tego nie stosuje się, jeżeli dziecko urodziło się po upływie trzystu dni od orzeczenia separacji. Jeżeli dziecko urodziło się przed upływem trzystu dni od ustania lub unieważnienia małżeństwa, lecz po zawarciu przez matkę drugiego małżeństwa, domniemywa się, że pochodzi ono od drugiego

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Tel. centr. (+48 22) 55 17 700
Infolinia obywatelska 800 676 676
biurorzecznika@brpo.gov.pl
bip.brpo.gov.pl

męża. Domniemanie to nie dotyczy przypadku, gdy dziecko urodziło się w następstwie procedury medycznie wspomaganego prokreacji, na którą wyraził zgodę pierwszy mąż matki. Domniemania powyższe mogą być obalone tylko na skutek powództwa o zaprzeczenie ojcostwa.

Jednak obecnie obowiązujący stan prawny wydaje się niedostosowany do istniejących realiów, co stwarza zasadnicze komplikacje w ustaleniu pochodzenia dziecka w sposób zgodny z rzeczywistością i rzutuje na sytuację prawną wszystkich członków rodziny. Przyczynia się on także do większego obciążenia sądów rodzinnych, rozpoznających sprawy o zaprzeczenie ojcostwa; takie powództwo jest w obecnym stanie prawnym jedynym środkiem doprowadzenia do zgodności stanu cywilnego dziecka z prawdą biologiczną.

Jak wynika z pisma Pana Marcina Romanowskiego, podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, z 27 marca 2020 r. (DLPC-IV.053.1.2020), stanowisko Pana Ministra w tej sprawie jest podobne: „uznać należy, że dążenie do prawdy biologicznej wymusza rozwiązania sprzyjające dochodzeniu do niej. W tym kontekście z aprobatą należy się odnieść do propozycji uregulowania problematyki domniemania pochodzenia dziecka. (...) Jeżeli w najbliższym czasie będą podejmowane szersze prace nad nowelizacją Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, zostanie wzięta pod uwagę także kwestia nowelizacji art. 62 tego Kodeksu w kierunku postulowanym w wystąpieniu”.

Jednocześnie w piśmie wskazano, że „Wprowadzenie właściwej regulacji wymaga jednak dokładnej analizy i prześledzenia wzajemnych relacji spraw o rozwód do spraw o zaprzeczenie ojcostwa i w ich następstwie ustalenie ojcostwa. Jednocześnie powinno być to rozwiązanie kompleksowe”.

W ostatnim czasie do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga, wskazująca na dodatkowy aspekt tego problemu. Dziecko wnioskodawczynie urodziło się martwe, w okresie 300 dni od uprawomocnienia się wyroku rozwodowego, na mocy którego małżeństwo zostało rozwiązane, pochodziło zaś od jej nowego partnera. W akcie urodzenia dziecka, jako dane ojca, zostały wpisane dane byłego męża matki dziecka i

zostało mu nadane nazwisko noszone przez małżonków – obecnie nazwisko jedynie byłego męża.

W świetle jednoznacznie brzmiących przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego zmiana danych w akcie urodzenia tego dziecka nie jest obecnie możliwa. Jeżeli dziecko urodziło się w czasie trwania małżeństwa albo przed upływem trzystu dni od jego ustania lub unieważnienia, domniemywa się, że pochodzi ono od męża matki.

Domniemania tego nie stosuje się, jeżeli dziecko urodziło się po upływie trzystu dni od orzeczenia separacji (art. 62 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego). Z kolei ustalenie ojcostwa innego mężczyzny bądź uznanie przez niego dziecka możliwe jest dopiero wówczas, gdy nie zachodzi domniemanie, że ojcem dziecka jest mąż jego matki, albo gdy domniemanie takie zostało obalone (art. 72 § 1 KRO). Domniemanie pochodzenia dziecka od męża matki może być obalone tylko na skutek powództwa o zaprzeczenie ojcostwa (art. 62 § 3 KRO), zaś zaprzeczenie ojcostwa nie jest dopuszczalne po śmierci dziecka, chyba że dziecko zmarło po wszczęciu postępowania (art. 70¹ § 1 KRO).

W tej sytuacji matka dziecka nie tylko nie mogła skutecznie wystąpić o zaprzeczenie ojcostwa jej byłego męża (jej pozew został odrzucony przez sąd), ale nie może także uwidocznić na nagrobku dziecka swego nazwiska, do którego wróciła po rozwodzie. Obywatelka wskazuje także na to, że w opisanej sytuacji nie jest chronione prawo do życia osobistego i rodzinnego jej obecnego partnera, a ojca dziecka. Jego ojcostwo nie może zostać w żaden sposób uwidocznione w oficjalnej dokumentacji.

W nawiązaniu do pisma z 27 marca 2020 r. oraz zawartej w nim aprobaty dla inicjatywy zmiany przepisu art. 62 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020r., poz. 627 ze zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o poinformowanie, czy w Ministerstwie zostały podjęte prace analityczne nad tą kwestią i ewentualnie jakie są wyniki tych prac. Jeśli zaś prace takie podjęte nie zostały, uprzejmie proszę o rozważenie ich podjęcia, zgodnie z przywołaną powyżej korespondencją z resortem sprawiedliwości. Będę wdzięczny za przedstawienie stanowiska Pana Ministra w tej sprawie.

Z wyrazami poważania

Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich
/-podpisano elektronicznie/